

**Znaczenie terminu „kosmetologia” oraz zakres zadań i kompetencji
kosmetologa w opinii studentów kosmetologii**

**The meaning of the term “cosmetology” and the tasks and scope of
competences of the cosmetologist according to students in cosmetology**

Olga Dębska, Radosław Śpiewak,

Zakład Dermatologii Doświadczalnej i Kosmetologii, Wydział Farmaceutyczny

Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, Kraków

Running title: Znaczenie terminu „kosmetologia”

Estetol Med Kosmetol 2013; 3(1): w druku

DOI: <http://dx.doi.org/10.14320/EMK.2013.003>

Streszczenie

W piśmiennictwie polskojęzycznym brakuje spójnej i jednoznacznej definicji terminu „kosmetologia”, nie ma zatem pewności, że autorzy i czytelnicy rozumieją ten termin tak samo. **Cel:** Celem badania było poznanie rozumienia terminu „kosmetologia” przez studentów kosmetologii, a także postrzeganego przez nich zakresu zadań i kompetencji zawodowych kosmetologa. **Material i metody:** W anonimowym badaniu ankietowym uczestniczyło 60 słuchaczek studiów magisterskich I roku na kierunku kosmetologia Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, które poproszono o napisanie definicji terminu „kosmetologia” oraz wymienienie zadań i kompetencji zawodowych kosmetologa. **Wyniki:** W tworzonych przez respondentki definicjach „kosmetologii” najczęściej pojawiały się pojęcia pielęgnacji skóry (81% respondentek), profilaktyki chorób skóry (73%) oraz upiększania (65%). W odpowiedziach na pytanie o zadania i zakres kompetencji zawodowych kosmetologa najczęściej wymieniano edukowanie przyszłych kosmetologów (80%) i klientów (78%) oraz zabiegi pielęgnacyjne (63%). Część respondentek wyraziła przekonanie, że w zakres kompetencji kosmetologa wchodzi leczenie chorób skóry (37%), a także stosowanie wypełniaczy tkankowych (10%) oraz iniekcje toksyny botulinowej (7%). **Wnioski:** Według studentów kosmetologii w zakresie terminu „kosmetologia” dominuje pielęgnacja, profilaktyka chorób skóry oraz upiększanie. W zakresie zadań i kompetencji zawodowych kosmetologa większość adeptów kosmetologii w pierwszym rzędzie widzi edukację i pielęgnację skóry, jednak co trzeci wskazuje na leczenie chorób skóry, co może prowokować zarzut uzurpowania sobie przez kosmetologów kompetencji lekarzy. Stworzenie spójnej i powszechnie akceptowanej definicji kosmetologii, a także jednoznaczne określenie zakresu kompetencji kosmetologa wydaje się warunkiem niezbędnym dla rozwoju tej dziedziny wiedzy oraz rozstrzygnięcia kompetencyjnych sporów z przedstawicielami innych zawodów medycznych.

Słowa kluczowe: kosmetologia, definicja, kosmetolog, kompetencje zawodowe

Abstract

There is a lack of a comprehensive and unequivocal definition of cosmetology in the Polish-language scientific literature, thus one cannot be certain that all authors and readers understand this term in the same way. **Aim:** The aim of this study was to explore the understanding of the term “cosmetology” by master students in cosmetology, as well as of the scope of the cosmetologist’s professional tasks and competences. **Material and methods:** In an anonymous survey, 60 master students in cosmetology at the Faculty of Pharmacy, Jagiellonian University in Krakow (Poland) were asked to write a definition of the term “cosmetology” as they perceive it, as well as to list professional tasks and competences, which cosmetologists in their opinion possess. **Results:** Definitions of “cosmetology” created by the respondents most frequently referred to skin care (81%), prevention of skin diseases (73%), and beautification (65%). Among professional tasks and competences ascribed to the cosmetologist, education of future cosmetologist (80%) and clients (78%) prevailed, followed by skin care treatments (63%). A fraction of the respondents expressed opinion that the competences of a cosmetologist include treatment of skin diseases (37%), as well as application of dermal fillers (10%) and botulinum toxin injections (7%). **Conclusions:** According to cosmetology students, the term “cosmetology” predominantly includes skin care, prevention of skin diseases and beautification. Regarding to the scope of professional tasks and competences of the cosmetologist, the majority of adepts in this profession name education and skin care treatments, while one in three indicates on the therapy skin diseases which may be perceived as usurpation of physician authority by cosmetologists. Creation of a coherent and widely accepted definition of cosmetology, as well as delineation of the cosmetologist’s professional tasks and competences seems a crucial precondition for the development of this scientific discipline, as well as for settling possible disputes with representatives of other health professions about the boundaries of competences.

Keywords: cosmetology, definition, cosmetologist, professional competences

Chociaż pierwsze uniwersyteckie studia w zakresie kosmetologii zainicjowano w Polsce ponad 15 lat temu [1], czytelnika chcącego zgłębić znaczenie terminu „kosmetologia” i zakres tej dziedziny zaskoczy brak spójnej definicji - w najlepszym przypadku natrafi on na prowizoryczne, fragmentaryczne i nierzadko wzajemnie sprzeczne definicje tworzone jak się wydaje do doraźnych celów. Termin „kosmetologia” po raz pierwszy w polskim piśmiennictwie został użyty przez Barbarę Jaroszewską w 1974 roku [2], choć okoliczności tego wydarzenia nie są do końca jasne. Na obwołanie książki tej autorki w tytule wprowadzono tytuł „Kosmetologia”, jednak już na stronie tytułowej oraz w treści książki termin ten nie pojawia się ani razu, zamiast niego autorka konsekwentnie używa słowa „kosmetyka”. W książce nie ma zatem definicji użytego w tytule terminu „kosmetologia”, prawdopodobnie wprowadzonego wówczas po raz pierwszy do polskiego piśmiennictwa.

Pierwszą wyczerpującą definicję terminu „kosmetologia” w piśmiennictwie polskim można znaleźć w Nowej Encyklopedii Powszechnej PWN [3], w następującym brzmieniu: „*Kosmetologia [gr.], kosmetyka lekarska, dział dermatologii zajmujący się utrzymywaniem i przywracaniem urody ciała, gł. twarzy, jest związana m. in. z endokrynologią, chirurgią, medycyną wewn., ważne znaczenie ma k. zapobiegawcza i zachowawcza, zadaniem k. jest leczenie stanów chorobowych skóry (gł. twarzy np. łojotok, nadmierna suchość, zmarszczki), włosów, paznokci (zwł. nieprawidłowości w ukształtowaniu i wzroście) – szpecących i niesprzyjających urodzie; zasadniczymi metodami k. są: fizykoterapia, balneoterapia, metody farmakologiczne, higiena życia i odżywiania oraz kosmetyczne zabiegi chirurgiczne*”. Przytoczona definicja przedstawia „kosmetologię” (synonim „kosmetyka lekarska”) jako dział dermatologii, którego celem miałoby być leczenie stanów chorobowych skóry, w tym z użyciem zabiegów chirurgicznych. W takim rozumieniu, kosmetologia stanowiłaby wyłączną domenę lekarzy. Przytoczony w cytowanej definicji termin „kosmetyka lekarska” pojawił się po raz pierwszy w 1957 roku w książce Ireny Rudowskiej, w zdaniu „*Kosmetyka lekarska jest ważnym działem dermatologii (...) i w pełni zasługuje na to, aby włączyć ją w szeregi nauk medycznych*” [4]. Autorka nie podała jednak definicji tego terminu, natomiast w kolejnej książce tej samej autorki pt. „*Kosmetologia lecznicza*” pojawił się termin „lekarz kosmetolog” [5]. Również w „*Kosmetologii pielęgnacyjnej i lekarskiej*” pod redakcją Marii Noszczyk z 2010 roku nie ma definicji kosmetologii, zamiast tego autorka wymieniła dziedziny mieszczące się jej zdaniem w zakresie kosmetologii: „*chemia kosmetyków, kierunki medyczne na czele z dermatologią, zagadnienia wyłonione z kosmetyki praktycznej, czyli stosowanej w gabinecie kosmetycznym*” [6]. Najłatwiej dostępna, a przez to być może

najbardziej opiniotwórcza definicja kosmetologii jest zawarta w pisanej i redagowanej przez anonimowych internautów encyklopedii „Wikipedia”: „*Kosmetologia, kosmetyka lekarska – dział dermatologii zajmujący się leczeniem i pielęgnowaniem skóry dotkniętej chorobą lub defektem (alergie, suchość, łojotok, łuszczenie, zmarszczki) oraz włosów, paznokci. Kosmetologia związana jest z higieną życia i odżywiania, metodami farmakologicznymi, fizykoterapeutycznymi i chirurgią plastyczną*” [7]. Ta wprowadzona w 2011 roku definicja sugeruje, że kosmetolog to inaczej lekarz dermatolog, który na dodatek parą się chirurgią plastyczną i fizykoterapią, co pozostaje w jawnej sprzeczności z wykazem specjalizacji lekarskich [8] oraz standardami kształcenia ogłoszonymi przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego [9].

Powyższe zestawienie, a także przegląd wypowiedzi na temat zakresu kosmetologii i dziedzin pokrewnych w najnowszej literaturze przedmiotu (Tabela 1) uzmysławia, że każdy autor inaczej rozumie termin „kosmetologia” i inaczej widzi zakres zadań i kompetencji w tym obszarze. Opisane rozbieżności, a nawet sprzeczności w dostępnych definicjach uświadamiają potrzebę stworzenia poprawnej merytorycznie, zgodnej z realiami i zdrowym rozsądkiem definicji kosmetologii. W naszej opinii racjonalne wydaje się zdefiniowanie terminu „kosmetologia” jako ogółu działań służących „*zachowaniu, przywracaniu lub kreowaniu atrakcyjności fizycznej opartych na środkach nielekarskich (kosmetyki, suplementy, zabiegi nieinwazyjne)*” [15]. Jednak obok poprawności merytorycznej istotne jest, by taka definicja była możliwie najbliższa intuicyjnemu rozumieniu tego terminu przez kosmetologów - grupę najżywościej zainteresowaną jej brzmieniem. Zainspirowało nas to do podjęcia systematycznych badań nad rozumieniem terminu „kosmetologia” przez samych kosmetologów.

Cel

Celem prezentowanych badań było poznanie rozumienia znaczenia terminu „kosmetologia” przez kosmetologów, a także określenie postrzeganego przez nich zakresu kompetencji zawodowych kosmetologa.

Material i metody

Anonimowe badanie ankietowe przeprowadzono wśród 60 słuchaczek studiów magisterskich I roku na kierunku kosmetologia Wydziału Farmaceutycznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w lutym i marcu 2013 roku. Wszystkie uczestniczki miały za sobą co najmniej trzyletnie studia licencjackie na kierunku „kosmetologia”, większość stanowiły słuchaczki studiów niestacjonarnych, które w momencie badania pracowały już w zawodzie kosmetyka. Uczestniczki zostały poproszone o napisanie własnej definicji terminu „kosmetologia” oraz wskazanie zadań i zakresu kompetencji zawodowych kosmetyka (pytania otwarte). Dla uniknięcia wpływu badaczy na poglądy respondentek, badania zostały przeprowadzone przed rozpoczęciem zajęć z przedmiotu „Kosmetologia Lecznicza”, na którym omawiano istniejące definicje kosmetyki i zakres kompetencji zawodowych kosmetyka.

Wyniki

W podanych przez respondentki definicjach „kosmetyki” najczęściej przewijały się zagadnienia pielęgnacji skóry, zapobiegania (profilaktyki) chorób skóry oraz upiększania (Tabela 2). W odpowiedziach na pytanie o zadania i zakres kompetencji zawodowych kosmetyka najczęściej wymieniano edukowanie przyszłych kosmetyków i klientów oraz zabiegi pielęgnacyjne. 37% respondentek za zadanie kosmetyka uznało leczenie chorób skóry (Tabela 3).

Dyskusja

W definicji kosmetyki zamieszczonej w Nowej Encyklopedii Powszechnej PWN [3] autorzy na pierwszym miejscu wymienili utrzymywanie i przywracanie urody ciała, na drugim zaś leczenie stanów chorobowych skóry. Natomiast anonimowy autor Wikipedii [6] wśród zadań kosmetyki na pierwszym miejscu wymienił leczenie, a na drugim pielęgnowanie skóry dotkniętej chorobą lub defektem. W odpowiedziach naszych respondentek najczęściej wymienianymi elementami definicji kosmetyki były pielęgnacja skóry, profilaktyka chorób skóry oraz upiększanie, a w dalszej kolejności pielęgnowanie chorej skóry. Leczenie chorób skóry wymieniła co trzecia osoba. Aspektem wyróżniającym rozumienie definicji kosmetyki przez uczestniczki naszego badania było uwzględnienie

wiedzy o kosmetykach oraz lekach, co zostało całkowicie pominięte przez autorów PWN oraz Wikipedii.

Rudowska w zakresie „lecznictwa kosmetologicznego” wymieniła głównie zabiegi pielęgnacyjne oraz upiększające. Podkreślała przy tym, że kosmetyczka powinna stanowić fachową pomoc lekarza [5]. Jej postulat sprzed lat wydaje się pozostawać również w zgodzie z oczekiwaniami współczesnych kosmetologów - w naszym niedawnym badaniu studentki kosmetologii jako najbardziej pożądane miejsce pracy wskazały gabinet dermatologiczny, widząc swoją rolę jako pomocnika lekarza w zakresie pielęgnacji skóry [16]. Studentki kosmetologii doceniają znaczenie współpracy kosmetologa z lekarzami medycyny różnych specjalności, w tym z lekarzem dermatologiem, chirurgiem plastycznym oraz psychiatrą [17]. Potwierdza się to również w niniejszym badaniu: ponad połowa ankietowanych jako obszar działania kosmetologa wskazała współpracę z lekarzem dermatologiem lub chirurgiem plastycznym. Może zaskakiwać, że w opinii respondentek głównym obszarem działania kosmetologa jest edukacja przyszłych kosmetologów oraz ich klientów, a dopiero w dalszej kolejności pielęgnacja i upiększanie. W poprzednich badaniach wykazaliśmy, że wiele absolwentek kosmetologii UJ po ukończeniu studiów chętnie podjęłoby pracę nauczyciela zawodu [16], co może korespondować z zaobserwowaną wysoką pozycją edukowania w obecnym badaniu.

Problem braku dobrej definicji kosmetologii pogłębia nieobecność uregulowań prawnych związanych z zawodem kosmetologa, w tym zakresu kompetencji zawodowych [18]. Jedynie w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej zawód kosmetologa został wymieniony w kategorii „specjaliści ochrony zdrowia (z wyjątkiem pielęgniarek i położnych) gdzie indziej niesklasyfikowani” [19]. Problem z umocowaniem prawnym zawodu kosmetologa nie jest niczym nowym, już ponad 30 lat temu Irena Rudowska postulowała: „Kosmetyczka powinna stanowić fachową pomoc lekarza kosmetologa (»lekarz kosmetolog« używane jest w niniejszym podręczniku potocznie na oznaczenie lekarza dermatologa, chirurga lub innej specjalności pracującego w zakresie kosmetyki; specjalności lekarz kosmetolog nie ma dotąd w nomenklaturze medycznej), a istotą jej zawodu jest kontakt z potrzebującym pomocy pacjentem. Dlatego wydają się w dalszym ciągu celowe starania o włączenie zawodu kosmetyczki do zawodów medycznych - o co od lat zabiegam” [5]. Rudowska w swojej książce bardzo dokładnie scharakteryzowała rolę „kosmetyczki” w „lecznictwie kosmetycznym” oraz wskazała zakres uprawnień i ograniczenia tego zawodu (Tabela 4), jednak jej propozycje nigdy nie zostały wdrożone do praktyki.

Wśród zadań i kompetencji przypisywanych do zawodu kosmetologa, co trzecia respondentka wymieniała leczenie chorób skóry (Tabela 3), co może prowokować zarzut uzurpowania sobie przez kosmetologów kompetencji lekarza dermatologa. Brak regulacji prawnych dotyczących zawodu kosmetologa może prowadzić do konfuzji oraz budzić niepokój, a także stanowić pożywkę dla konfliktów i nieporozumień na tle zawodowym pomiędzy kosmetologami i lekarzami. Niemal połowa studentek kosmetologii ankietowanych w naszym poprzednim badaniu obawiała się braku jasno określonych regulacji działania kosmetologa, a co za tym idzie trudności dotyczących zabezpieczenia się przed ewentualną odpowiedzialnością cywilną lub karną za skutki działań w ramach wykonywania zawodu [17]. Mimo to w obecnym badaniu co piąta respondentka uznała, że kosmetolog może wykonywać zabiegi mezoterapii igłowej, a co dziesiąta była zdania, że kosmetolog ma prawo wstrzykiwać wypełniacze tkankowe i toksynę botulinową. Warto w tym kontekście przytoczyć Charakterystykę Produktu Leczniczego Botox™, czyli oficjalny dokument regulujący użycie leku na terenie Rzeczypospolitej Polskiej: „*BOTOX może być podawany jedynie przez lekarzy posiadających odpowiednie kwalifikacje i udokumentowane doświadczenie w prowadzeniu terapii i stosowaniu wymaganego sprzętu*” [20], a także art. 58 Ustawy o zawodzie lekarza, ustęp 1: „*Kto bez uprawnień udziela świadczeń zdrowotnych polegających na rozpoznawaniu chorób oraz ich leczeniu, podlega karze grzywny*” oraz ustęp 2: „*Jeżeli sprawca czynu określonego w ust. 1 działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej albo wprowadza w błąd co do posiadania takiego uprawnienia, podlega karze pozbawienia wolności do 1 roku (...)*” [21]. Rudowska podkreślała, że czynnościami niedozwolonymi dla kosmetyczek są wstrzyknięcia podskórne, domięśniowe i dożylnie (Tabela 4) [5]. Zdaniem Polskiego Towarzystwa Medycyny Estetycznej i Anti-Aging (PTMEiAA) zabiegi z zakresu medycyny estetycznej powinni wykonywać wyłącznie lekarze. Andrzej Ignaciuk – prezes PTMEiAA w wywiadzie dla „Rynku Estetycznego” wyraził opinię, że substancje stosowane podczas zabiegów medycyny estetycznej, nawet jeśli nie są lekami, powinny być używane wyłącznie przez osoby posiadające niezbędną wiedzę medyczną. Stanowisko to poparł członek zarządu PTMEiAA Paweł Surowiak, który podkreślił, że zabiegi przebiegające z naruszeniem ciągłości skóry oraz iniekcje, w których wykorzystuje się leki lub wyroby medyczne powinny być wykonywane wyłącznie przez lekarza lub pielęgniarkę pod nadzorem lekarza [22]. Odmienne zdanie prezentuje kosmetolog Marzena Glinka, która stwierdziła, że dobrze przygotowany do zawodu kosmetolog może wykonywać zabiegi z zakresu medycyny estetycznej, w tym wstrzykiwanie toksyny botulinowej, mezoterapię igłową, inne iniekcje śródskórne, podskórne, a nawet wszczepianie implantów [23]. Rozstrzygnięcie tego i

podobnych sporów kompetencyjnych nie będzie możliwe bez istnienia spójnej i ogólnie akceptowanej definicji terminu „kosmetologia” oraz określenia obszaru działania specjalistów tej dziedziny.

Wnioski

1. Aktualnie w literaturze polskojęzycznej nie ma spójnej definicji terminu „kosmetologia”.
2. W rozumieniu terminu „kosmetologia” przez studentów i aktywnych zawodowo kosmetologów dominuje pielęgnacja, profilaktyka chorób skóry oraz upiększanie.
3. Kosmetolodzy wśród swoich zadań i kompetencji w pierwszym rzędzie widzą edukowanie przyszłych kosmetologów i klientów oraz zabiegi pielęgnacyjne.
4. Co trzeci kosmetolog jest przekonany, że w zakres jego kompetencji wchodzi leczenie chorób skóry oraz stosowanie wypełniaczy tkankowych i toksyny botulinowej, co może prowokować zarzut uzurpowania sobie przez kosmetologów kompetencji lekarzy.
5. Stworzenie spójnej i powszechnie akceptowanej definicji kosmologii, a także jednoznaczne określenie zakresu kompetencji kosmetologa wydaje się warunkiem niezbędnym dla rozwoju tej dziedziny wiedzy oraz rozstrzygnięcia kompetencyjnych sporów z przedstawicielami innych zawodów medycznych.

Piśmiennictwo

1. Niewiadomska-Mozdżan D, Mozdżan M: 10-lecie powstania pierwszych w Polsce studiów kosmetycznych na Akademii Medycznej i Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. *Pol J Cosmetol* 2006; 9(1): 54-55.
2. Jaroszewska B: *Kosmetologia*. PZWL, Warszawa 1974.
3. Autor zbiorowy: *Kosmetologia*. Wielka Encyklopedia PWN. PWN, Warszawa 1998.
4. Rudowska I: *Kosmetyka*. PZWL, Warszawa 1985.
5. Rudowska I: *Kosmetyka lecznicza*. Wydawnictwo Spółdzielcze, Warszawa 1982.
6. Noszczyk M: *Kosmetologia lekarska i pielęgnacyjna*. PZWL, Warszawa 2010.
7. Anonim: *Kosmetologia*. URL: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Kosmetologia>. (Dokument elektroniczny, stan na dzień 11.04.2013).
8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 2 stycznia 2013 r. w sprawie specjalizacji lekarzy i lekarzy dentystów, *Dziennik Ustaw* 2013, poz. 26.

9. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. Załącznik nr 58. Standardy kształcenia dla kierunku studiów: Kosmetologia. Dziennik Ustaw 2007, nr 164, poz. 1166.
10. Adamski Z, Kaszuba A: Dermatologia dla kosmetologów. Urban & Partner, Poznań 2012.
11. Kaniewska M: Kosmetologia. Podstawy. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 2011.
12. Hawryłkiewicz W, Musiak P, Harupa M: Kosmetologia i trądzik pospolicie. Indygo Zahir Media, Wrocław 2012.
13. Goliszewska A: Kosmetologia pielęgnacyjna. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zawodowej Kosmetyki i Pielęgnacji Zdrowia, Warszawa 2011.
14. Gałuszka G: Kosmetologia w życiu człowieka. Kieleckie Towarzystwo Edukacji Ekonomicznej, Kielce 2013.
15. Śpiewak R: Estetologia medyczna, medycyna estetyczna, dermatologia estetyczna, chirurgia estetyczna, ginekologia estetyczna, stomatologia estetyczna - definicje i wzajemne relacje poszczególnych dziedzin. Estetol Med Kosmetol 2012; 2(3): 69-71. DOI: 10.14320/EMK.2012.014.
16. Dębska-Ratuszniak O, Plichta D, Śpiewak R: Motywacje, aspiracje edukacyjne i zawodowe oraz poziom kompetencji słuchaczy studiów magisterskich na kierunku kosmetologia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Estetol Med Kosmetol 2012; 2(1): 28-32. DOI: 10.14320/EMK.2012.006.
17. Dębska-Ratuszniak O, Kamińska-Winciorek G, Śpiewak R: Dysmorfofobia w oczach studenta kosmetologii. Dermatol Klin 2012; 14 (4): 171-174.
18. Dębska O, Dębski S, Śpiewak R: Regulacje prawne zawodu kosmetologa: Więcej pytań niż odpowiedzi. Estetol Med Kosmetol 2012; 2(3): 72-76. DOI: 10.14320/EMK.2012.015.
19. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27.04.2010 r. w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania, Dziennik Ustaw 2010, nr 82 poz. 537 oraz z 2012, poz. 1268.
20. Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Charakterystyka Produktu Leczniczego BOTOX. URL: http://www.urpl.gov.pl/system/drugs/dki/charakterystyka/2013-07-05_pl-spc-botox_200u-nat-pl-2013.06.10.pdf (dokument elektroniczny, stan na dzień 9.10.2013).
21. Ustawa z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodzie lekarza. Dziennik Ustaw 1997, nr 28 poz. 152 (z późniejszymi zmianami).

22. Ignaciuk A, Surowiak P, Jankowiak W: PTMEiAA o uprawnieniach kosmetologów (wywiad). Rynek Estetyczny, 2013. URL: <http://www.rynekestetyczny.pl/ptmeiaa-o-uprawnieniach-kosmetologow/> (dokument elektroniczny, stan na dzień 9.10.2013).
23. Glinka M: Kosmetolog otwarcie o zabiegach estetycznych (wywiad). Rynek Estetyczny, 2013. URL: <http://www.rynekestetyczny.pl/kosmetolog-otwarcie-o-zabiegach-estetycznych/> (dokument elektroniczny, stan na dzień 9.10.2013).

Finansowanie i konflikt interesów

Przedstawione badanie i przygotowanie niniejszej publikacji zostało w całości sfinansowane z własnych środków autorów. Autorzy deklarują niewystępowanie konfliktu interesów w odniesieniu do treści zawartych w pracy.

www.estetologia.pl – online first

Adres do korespondencji:

mgr Olga Dębska

Zakład Dermatologii Doświadczalnej i Kosmetologii

Wydział Farmaceutyczny UJ

ul. Medyczna 9, 30-688 Kraków

Tel.: 12 620 58 30, Fax: 12 620 56 45

E-mail: olga.debska@o2.pl

Data złożenia: 17.06.2013

Data akceptacji: 23.10.2013

www.estetologia.pl – online first

Tabela 1. Książki polskich autorów ze słowem „Kosmetologia” w tytule: zestawienie cytatów odnoszącym się do pojęcia „kosmetologia” oraz terminów pokrewnych

Książka*	Cytat
Adamski Z, Kaszuba A: Dermatologia dla kosmetologów (2012) [10]	<p>„<i>Kosmetologia w coraz większym stopniu zdobywa sobie prawo do istnienia wśród dyscyplin medycznych, stając się jednym z działów nowoczesnej dermatologii</i>”</p> <p>„<i>Kosmetyka lekarska jest ważnym działem dermatologii, zajmującym się zarówno skórą zdrową jak i chorą (...)</i>”</p> <p>„<i>Rozwijająca się bardzo szybko wiedza praktyczna i teoretyczna dotycząca dermatologii kosmetycznej wymaga szerokiego rozprzęgawania w celu właściwego współdziałania lekarzy i kosmetologów, zajmujących się dermatologią estetyczną</i>”</p>
Noszczyk M: Kosmetologia lekarska i pielęgnacyjna (2010) [6]	<p>„<i>Najbardziej zarysowane kierunki kosmetyki to chemia kosmetyków, kierunki medyczne, z dermatologią na czele (...)</i>”</p>
Kaniewska M: Kosmetologia. Podstawy (2011) [11]	<p>„<i>Kosmetyka (...) przeobraziła się dziś w szeroką interdyscyplinarną naukę medyczną, której zadaniem jest modulowanie czynności organizmu na rzecz zachowania urody, czyli opóźniania procesów starzenia (...)</i>”</p>
Hawryłkiewicz W, Musiak P, Harupa M: Kosmetologia i trądzik pospolity (2012) [12]	<p>„<i>Po wojnie kosmetologia podzieliła się na kosmetykę inwazyjną - medycyna estetyczna i kosmetykę klasyczną</i>”</p> <p>„<i>Burzliwy rozwój kosmetyki trwający do dziś wiązał się ze zgłębieniem takich dziedzin, jak: medycyna, biochemia, fizjologia, chemia organiczna i nieorganiczna</i>”</p>
Goliszewska A: Kosmetologia pielęgnacyjna (2011) [13]	(brak definicji)
Gałuszka G: Kosmetologia w życiu człowieka (2013) [14]	(brak definicji)

*zidentyfikowane na podstawie kwerendy w internetowym katalogu Biblioteki Narodowej

Tabela 2. Elementy występujące w definicjach terminu „kosmetologia” podawanych przez respondentów (N=60)

Elementy definicji	n	%
<i>Pielęgnacja skóry</i>	49	81%
<i>Zapobieganie rozwojowi chorób skóry, profilaktyka chorób skóry</i>	44	73%
<i>Upiększanie</i>	39	65%
<i>Nauka o kosmetykach</i>	27	45%
<i>Profilaktyka starzenia</i>	18	30%
<i>Pielęgnacja chorej skóry</i>	12	20%
<i>Współpraca z lekarzem</i>	10	16%
<i>Nauka o lekach (zwłaszcza dermatologicznych)</i>	6	10%
<i>Eliminacja defektów skóry</i>	6	10%

Tabela 3. Zadania i kompetencje zawodowe kosmetologa wymienione przez uczestniczki badania (N=60)

Zadania kosmetologa według ankietowanych	n	%
<i>Edukacja przyszłych kosmetologów</i>	48	80%
<i>Edukacja klienta (konsultacja, pielęgnacja domowa)</i>	47	78%
<i>Zabiegi pielęgnacyjne</i>	38	63%
<i>Zabiegi kosmetyczne przeciwstarzeniowe</i>	37	61%
<i>Zabiegi upiększające</i>	37	61%
<i>Współpraca z lekarzem (dermatologiem, chirurgiem plastycznym)</i>	33	55%
<i>Diagnoza skóry</i>	25	42%
<i>Promocja zdrowia</i>	23	38%
<i>Poprawa stanu psychicznego klienta</i>	22	37%
<i>Leczenie oraz wspomaganie leczenia zmian skórnych, leczenie chorób dermatologicznych, leczenie chorób skóry</i>	22	37%
<i>Znajomość wpływu kosmetyków na skórę</i>	20	33%
<i>Zabiegi z wykorzystaniem profesjonalnego sprzętu kosmetycznego, specjalistycznej aparatury</i>	17	28%
<i>Opóźnianie procesów starzenia skóry</i>	16	27%
<i>Wykonywanie zabiegów mezoterapii igłowej</i>	12	20%
<i>Tworzenie receptur kosmetycznych</i>	12	20%
<i>Dobieranie odpowiedniego zabiegu do rodzaju skóry</i>	11	18%
<i>Przywracanie prawidłowych czynności skóry/równowagi skóry zaburzonej w wyniku chorób</i>	10	16%
<i>Łagodzenie objawów chorób skóry</i>	9	15%
<i>Diagnostowanie chorób skóry</i>	8	13%
<i>Wstrzykiwanie wypełniaczy tkankowych</i>	6	10%
<i>Znajomość wskazań i przeciwwskazań do zabiegów</i>	5	8%
<i>Wstrzykiwanie toksyny botulinowej</i>	4	7%
<i>Praca w aptece jako dermokonsultant</i>	3	6%
<i>Zalecanie stosowania odpowiednich leków</i>	2	5%
<i>Znajomość leków dermatologicznych</i>	2	5%
<i>Zarządzanie gabinetami kosmetycznymi, ośrodkami SPA</i>	2	5%

Tabela 4. Zakres uprawnień i czynności niedozwolone do wykonywania przez „kosmetyczki” w lecznictwie kosmetycznym według Rudowskiej (1982)

Umiejętności teoretyczne: zakres uprawnień	Umiejętności praktyczne: zakres uprawnień	Czynności niedozwolone
anatomia, fizjologia, patofizjologia skóry, włosów, paznokci	organizacja stanowiska pracy, wywiad z pacjentem	wstrzyknięcia podskórne, domięśniowe i dożyłne
dermatologia, kosmetologia, endokrynologia, pierwsza pomoc, higiena, fizykoterapia, dietetyka, podstawy fizyki, chemia kosmetyczna, psychologia	rozpoznanie rodzaju cery, zabiegi pielęgnacyjne, zabiegi oczyszczania manualnego (prosaki, zaskórniki), masaże twarzy, pleców	nakładanie igłą zmian ropnych, zapalnych oraz ich manualne usuwanie
wskazania i przeciwwskazania do wykonywania zabiegów kosmetycznych	henna brwi i rzęs, regulacja, makijaż, pielęgnacja włosów	elektrokoagulacja, diatermokoagulacja, światłolecznictwo, elektrolecznictwo
wyposażenia gabinetu, organizacja pracy gabinetu	zabiegi z zakresu lecznictwa fizykalnego	leczenie otyłości
przepisy sanitarne, BHP, przepisy prawne i odpowiedzialność cywilna kosmetyczki	asystowanie przy zabiegach kosmetologicznych lekarzowi: dermabrazja, głębokie złuszczenie	masaż gruczołów piersiowych